

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. V. Dubia aliqua de Generatione substantiali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

tionem, id est, ut generans intenderit facere filium, non tamen facit ut illum in re producat; perinde ac si intendens generare aliud animal, non generasset, nisi totum aliquid insensibile, proculdubio illud totum, non obstante bonâ intentione generantis, in re non fuisset filius, quia in re non fuisset vivens. idem ergo erit, si deficiat radicalis potentia alium generandi.

45 Pro impugnatione huius sententiae adverte, ab Aristotele & Philosophis definitam olim fuisse, naturam esse principium motus & quietis eius, in quo primò & per se, & non ex accidente inest, & in hoc sensu naturam solum comprehendere partes substantiales totius: vnde iuxta hanc definitionem nec Deus nec Angelus dicuntur habere naturam; imò compositum, ut tale, etiam in hoc sensu, non est natura, quia compositum non inest primò & per se, inhærentia enim est in ordine ad aliud. Postea verò hæc definitio, ut posset aequaliter convenire omnibus substantiis, latius explicata est à Philosophis & Theologis pro primo constitutio rei, quod sit radix operationum vel perfectionum, quæ in tali re reperiuntur, quo sensu idem est natura, ac essentia, ex acceptione Philosophorum, & Theologorum ferè omnium; ideoq; essentia humana, seu natura humana, idem est, & in Deo & in Angelis pro eodem vsurpantur. Iam hinc constat, vocem *natura* in definitione generationis positam, non desumi pro virtute producendi aut generandi aliquid ad intra, sed parè pro essentia: quo acceptio Richardi & aliorum penitus rejicitur, de quo fuisset egi eo loco Partis I. Sufficiat hæc retigisse.

46 Secundò potest dubitari, quanta debeat esse similitudo inter patrè & filium: nam si requiratur specifica, nec Verbum erit filius Patris, quia absolute est diversum in specie ab illo, in naturâ autem potius habet identitatem quàm similitudinem. Deinde nec mulus erit filius asinæ & equi, quia non est eiusdem speciei cum illis. Si autem solum requiratur similitudo generica, nulla res est quæ non sit alteri genericè similis in naturâ: nam omnes conveniunt saltem in ratione entis. Propter hæc dicendum est, similitudinem requisitam inter patrè & filium neque esse tantam ut sit specifica; neque tam exiguam ut præcisè sit in ratione aliquâ generalissimâ entis, aut substantiæ; debet ergo esse in aliquo genere ultimo, quæle est inter mulum & equum. In divinis etiam est similitudo in genere ultimo relationum, præterquam quod potest dici, in naturâ habere perfectissimam similitudinem, quo nomine etiam vocari solet identitas.

47 Tertiò potest dubitari, an generationes anormales, seu non servantes naturæ leges, sint uniuocæ generationes. Non quæro an sint generationes, acceptâ generatione ut sic, prout convenit etiam rebus inanimatis, v. g. ignis productioni; in hoc enim sensu certum omnino est, eas esse verè & propriè & uniuocæ generationes: accipio ergo hic generationem prout propriam viventium, seu prout dicit à principio coniuncto in similitudinem naturæ. Respondeo Primò, si generatio fiat ab extrinseco, qualis fuit productio Adami & omnium aliorum animantium à Deo, non esse propriè generationes, de quibus in præfati, quia non sunt à principio coniuncto. Ad has etiam reducitur resurrectio mortuorum. Idem est

de generatione Euvæ ex Adamo: licet enim ab ipso fuerit accepta costa, & ex hac parte videatur esse à principio coniuncto, quia tamen illa costa non concurrat actiue, sed tantum passiue, tamquam massa respectu figuli, non fuit à principio coniuncto, nec propriè generatio, de quâ in præfati.

Dices ergo: Si semen humanum non concurrat actiue, sed solum sit materia quam mater disponat, vir non magis erit pater quàm Adamus respectu Euvæ. Respondeo concessâ sequela, tota enim diversitas consistit in eâ actiuitate: vnde eâ negatâ, erit sine dubio æqualitas, nec in eo consequenti vllum est absurdum. Respondeo Secundò, si generatio fiat ex solo femineo semine, ut Christi Domini generatio in B. Virginis utero, illa erit uniuocæ generatio comparata cum matre, quæ æqualiter, quantum est ex se, concurrat, & tam ab intrinseco, siue Deus diuinitus viri concursus suppleat, & generatio idè sit anomala, siue vir per seipsum.

De generationibus factis à dæmonibus, in hoc sensu dixi supra non esse generationes, quia non sunt ab intrinseco, nec à principio coniuncto: dubium tamen est, utrùm illi sint eorum hominum filij à quibus decusum illud semen, acceptum est à diabolo. Respondeo, omnino esse: nam per hoc quod fuerit à dæmone acceptum, non impeditur, ne illud sit pars hominis, & concurrat actiue; separatio autem localis, quando emissum est, est planè accidentalis, quia semper etiam datur talis separatio quando generatur filius.

SECTIO V.

Dubia aliqua de Generatione substantiali.

PRIMUM est, an actio productiva substantiæ sit distincta à productione accidentium, aut quid illa sit. Videntur enim aliqui affirmare, substantiam resultare ex ipsis accidentibus productis. Ita tribuitur Caetano Parte I. quæst. 54. art. 3. §. *Ad id tamen*, & alijs apud Conimbricenses lib. 3. de Quantitate, quæst. 12. cap. 4. art. 1. Hæc tamen sententia euidenter est falsa, Primò, nam forma substantialis producit posterius naturâ quàm ipsa accidentia, ergo non per eandem actionem. Patet consequentia, quia, ut sæpè dixi, actio non potest esse nec intelligi in aliquo priori naturæ, nisi actu producens, & consequenter nisi actu intelligatur eius terminus. Antecedens autem est certum, idè enim forma substantialis producit, quia materia disposita exigit eam formam: ergo prius sunt dispositiones in materiâ exigentes formam, quàm ipsa sit. Secundò idem ostenditur ab aliquibus, quia sæpè accidentia mutantur manente formâ: aqua enim forma manet, etiam si frigus pereat; ergo conservatio frigoris non est conservatio formæ aquæ; quod idem est de primâ productione, quæ est idem cum conservatione. Hoc tamen argumentum ego non reputo efficax: nam in primâ productione ferè semper forma producit ab agente creato, conservatur tamen ab alio diuerso, scilicet à solo Deo: vnde ferè semper mutatur actio in secundo instanti; ergo ex hac parte posset benè dici, in primo instanti produci formam per productionem

ctionem accidentium, in secundo verò per aliam distinctam actionem. Ideò melius Secundo ea sententia rejicitur, quia in secundo instanti datur conservatio substantialis formæ, distincta à conservatione accidentium, ergo eadem etiam debet dari in primo: omnia enim quæ per te afferri possunt, ad probandum, non possent esse actionem substantialem, æquè probant de primo quàm de secundo instanti; ergo sicut eis non obstantibus in vno concedis, ita & in altero.

Tertio ratione à priori id impugno, explicando sensum sententiæ adversariæ. Vel enim volunt adversarij, vñ eadem actione produci accidentia & substantiam, & rursus dicunt, eam actionem posse oriri ab aliâ substantiâ continente perfectionem substantiæ productæ, & in hoc sensu fateor diuinitus possibilem esse vnam talem actionem indiuisibilem, productiuam substantiæ & accidentium. Addo tamen, illam æquè primò & in eodem signo naturæ debere esse vtriusque termini productiuam: quia, vt sæpè docui, & paulò antè retigi, in quocumque priori est actio. Debet etiam esse & terminus illius: vnde, cum de facto sit prior productio accidentis quàm substantiæ, non potest fieri per eandem actionem. Deinde, cum accidentia oriantur à solis similibus accidentibus, quæ non habent virtutem ad producendam substantiam, non potest productio accidentis esse eadem cum productione substantiæ, nec potest de facto reperiiri ea actio, quam in aliquo casu possibilem esse paulò antè admisi. Si verò sensus illius sententiæ sit, accidentia, quæ producunt alia accidentia, simul etiam producere substantiam operando nomine substantiæ, satis in Phisicis talis operatio reiecta est. Tandem si sensus sit, nullam esse veram actionem productiuam substantiæ, sed hanc resultare, implicat in terminis. Nam quid aliud est *resultare*, quàm *produci*: est enim substantia ens creatum, non ens à se; ergo cum existit, debet illud habere ab alio, seu per productionem: hanc autem ab ipsâ substantiâ distingui, probandum est ratione vniuersali, quâ in Phisicis ostendi actionem distingui, nec ea hîc repetere opus est.

Obserua quæ dixi, ad probandum generationem substantiæ non esse productionem accidentium, multò magis probare, ipsâ accidentia non esse actionem productiuam substantiæ, quia substantia manet accidentibus mutatis, & succedentibus loco illorum alijs omnino contrarijs, quæ non possunt esse actio productiuâ illius formæ, vt in aquâ patet: mutato enim frigore in calorem, qui est aquæ contrarius, adhuc conservatur forma aquæ. Secundo, id repugnat propter prioritatem accidentium respectu formæ, de quâ suprâ. Vltimò, quia calor ignis, & mea manus, sunt eiusdem speciei: meus autem non est actio ignis, ergo nec alter erit; repugnat enim, duas res eiusdem speciei vnam esse actionem productiuâ substantiæ, aliam verò non.

Contra hæc obieciens Aristotelem, aientem, generationem esse terminum extrinsecum alterationis. Respondeo, hoc non probare aliquid de identitate actionum, sed præcisè, alterationem ordinari ad generationem vt ad terminum, generatio enim sequitur alterationem.

Secundo obieciens, ex dictis fieri à nobis vel substantiam esse immediatè operatiuam substantiæ,

vel eam actionem oriri ab accidentibus non existentibus; vtrumque autè omnino repugnat. Respondeo, hoc argumentum eò vergere, vt probet, eam substantiam non produci, quod implicat in terminis ex dictis paulò antè. Probatur autem sequela: nam nulla est illius causa, vt contendit argumentum. Cui respondeo, iuxta dicta à me in Phisicis, substantiam, quando adest causa secunda proportionata substantialis, ab eâ produci; quando verò non adest, produci à solo Deo. Quod si ea actio oriretur ab accidentibus, non sequeretur ea operari quando non sunt, nam quando disponunt accidentia, existunt; ergo possent tunc ex hoc capite operari.

Secunda difficultas est, vtrum generatio compositi sit mutatio instantanea. Non loquor de generatione prout dicit idem quod augmentatio (de hac enim infra) sed prout terminatur ad formam & vnionem substantialem. Respondeo, illam esse instantaneam. Probatur manifestè: quia terminus illius est indiuisibilis, ergo actio debet esse instantanea. Patet consequentia, quia nihil indiuisibile potest primò produci successiuè. Antecedens autem est certum: nam forma non est capax intensiōis. Præterea, licet sit capax extensionis, hoc pertinet ad augmentationem & ad distinctam partem materiæ, de quâ hîc non loquimur.

Hîc aduerte, eos qui continuum ex infinitis partibus & punctis componunt, valde hac difficultate vexari: cum enim ipsi dicant, motum ad dispositiones, quæ sunt capaces intensiōis & remissionis, habentq; contrarium esse successiuum, nec desinere per vltimum sui esse, non possunt hîc explicare, quomodo in eo instanti, quo materia est vltimò disposita, possit produci forma: sequitur enim, in instanti vltimo terminari motum ad dispositiones; nam forma introducit in instanti, & in eo quo terminantur dispositiones, ergo hæc terminantur in instanti. Respondent alij, qui ex illis, formam produci quando dispositio perficitur per vltimum punctum terminatiuum, non verò quando vltimò perficitur per vltimam partem qualitatis. Sed hæc solutio possit sustineri ab his qui puncta terminatiua distincta ab vnionibus concedunt in continuo; ab his autem, qui solum admittunt puncta quæ sunt vniones (quales sunt qui hac solutione vtuntur) reddi non potest: nam punctum illud seu vnio producit, quando producit pars qualitatis vnibilis; in eodem enim instanti reali, in quo est pars, etiam vnitur. ergo si pars non producit in instanti, neque vnio; vel si vnio qualitatis producit quando forma substantialis, etiam tunc producit pars qualitatis, & consequenter desinit motus in instanti. Secundo impugnatur ea solutio, quia vnio, qualiscumque illa sit, pertinet ad motum, & per illam terminatur motus; ergo si illa sit in instanti, motus desinit in instanti intrinseco, quod est contra te.

Viderunt fortè, hanc solutionem posse facile impugnari, ideò Secundo dixere, formam substantialem produci in instanti extrinseco, quo desinit motus, & in quo verum est, *nunc non est motus, immediatè tamen ante fuit*. Sed hæc solutio, licet magis consequens ad eam doctrinam, facilius tamen impugnatur, quia in primis omnes videntur supponere, formam non produci in instanti

stanti sequenti post completas dispositiones, sed idem omnino esse, compleri dispositiones, & formam produci: sequitur enim, antè fuisse dispositam materiam adequatè ad formam ignis, & tamen ibi non fuisse formam ignis, sed formam ligni cum dispositionibus planè sibi contrariis, & sine dispositionibus ad ipsam requisitis, quæ duo naturaliter planè repugnant. Secundo eos impugno, quia forma substantialis contraria definit tota simul, ergo in instanti: atqui hoc instans est immediatum ante generationem formæ ignis, ergo vno ex illis debuit necessariò compleri dispositio vltima ad formam ignis; ergo motus ille ad dispositiones definit in instanti intrinseco, & consequenter etiam in illo instanti nec poterit incipere forma. Vides, in quas angustias reducuntur per has sententias de definitione intrinsecâ & extrinsecâ, quæ in nostrâ opinione sunt clarissima: sed de hoc alibi fusiùs.

SECTIO VI.

Quâ ratione concurrant viuentia ad generationem.

57 Non disputo de actiuitate substantiæ aut accidentis in generationem substantialem, de quo ex professo in Physicis, sed præcisè à quo ex parentibus, & quâ ratione filius producat, de quâ questione aliqui proluxè satis: breuiter me ab eâ expedit, quia videtur etiam materiam minùs honestas aures decemtem tangere.

PRIMA CONCLUSIO. Pater non concurrat immediatè ad generationem filij. Probatur, quia pater, dum generatur filius, est distans, imò aliquando mortuus; ergo non potest immediatè concurrere ad eam generationem; causa enim requirit existentiam & propinquitatem ad cauendum.

58 SECUNDA CONCLUSIO. Femina concurrat actiue immediatè ad generationem filij producti in eius visceribus. Probatur ex dictis in Physicis, vbi ostendi, vnâ substantiam posse attingere immediatè productionem alijs substantiæ, dummodò sufficienter applicata & approximata sit: atqui mater est sufficienter approximata materiæ in quâ producit forma filij, ergo producit formam filij si materialis sit, vel saltem vnionem illius, si forma sit spiritalis, vt patet in homine. neque est vlla ratio, cur matri negetur eiusmodi actiuitas, præcipuè cum non sit alia causa naturalis æquè proportionata & applicata, ac ipsa mater; ergo.

Dices Primò: Mater non est approximata toti materiæ in quam introducitur forma filij, sed ad summum secundum superficiem exteriorem; ergo non potest concurrere. Hoc argumentum non magis impugnat matris concursum, quàm aliarum substantiarum, quæ etiam non sunt applicatæ nisi secundum superficiem, eò quòd non possunt penetrari cum passio. Respondeo ergo, à me suprâ dictum, sufficere approximationem passio cum causâ secundum vnâ superficiem, vt possit operari in partibus distantibus, quo corrumpit prædicta obiectio.

59 Dices Secundò: Aliquando filius est perfectior matre, ergo non potuit produci ab illâ. Probatur Antecedens, quia nullus est perfectior as-

nâ. Respondeo, admittendo Antecedens, de quo non est nobis disputandum, & negando consequentiam de causâ vtrunque, concedendo tamen illam de causâ principali, hæc enim debet esse vt minimùm æqualis in perfectione effectui: quare si mater non sit æqualis filio, non erit causa principalis, erit tamen instrumentalis & partialis, ad quam non requiritur æqualitas cum effectu.

Dices Tertiò: Vnio hominis est spiritalis, ergo non potuit à matre produci. Respondeo, Antecedens esse falsum, & malam consequentiam. Antecedens falsum, quia Disput. iv. Physicorum probaui, etiam in homine vnionem esse materialem. Mala consequentia, quia si vnio sit spiritalis, mater etiam componitur ex animâ spiritali, per quam poterit producere vnionem spiritali.

Dices Quartò: Vnio potest produci ab ipsâ animâ cuius est, cum sit eiusdem naturæ & speciei cum animâ matris, & magis sibi sit approximata quàm mater; ob quam rationem dixi, proprias passiones produci non à generante, sed ab essentia cuius sunt. Respondeo, animam non posse aliquid substantiale in corpus operari, nisi vt actum illius; quia anima non est actus asistens corpori, sed informans: vnde non potest producere aliquid substantiale in illo, nisi intelligatur vnita. cum autem ante vnionem non supponatur vnita, non poterit efficere vnionem, sed hæc efficitur ab animâ matris, quæ iam est vnita corpori. Dixi, *aliquid substantiale*: nunc enim non disputo, vtrum possit producere motum localem, de quo in libris de Animâ; quoad actionem autem substantialem vnionis & dispositionis ad sui vnionem, non dubito ab eâ nihil posse fieri, nisi sit vnita; aliâs naturaliter posset fieri resurrectio mortuorum, si animæ separata & sibi materiam præparent, & sui vnionem in illa producerent, quod, abstrahendo à statu damnationis vel gloriæ, fieri posset, iuxta solutionem quam impugno. Quòd si potest materialiter recipere vnionem, 61 inde id prouenit quòd non potest anima matris, aut alia causa esse subiectum vnionis, nisi sola ipsa anima quæ vnitur: vnde ad causalitatem materialem vnionis impossibile est eam præcedere vnitam, vel causalitatem materialem suppleri formaliter ab aliâ causâ extrinsecâ; ergo debet exerceri ab ipsâ animâ quæ vnitur.

Dices Quintò: Si mater esset causa filij, esset prior illo saltem naturâ, ergo B. Virgo esset prior naturâ Christo Domino, quod falsum est, etenim *Christus Dominus præiussit existens, & bene operans, meruit existentiam Virginis, & illi obtinuit gratiâ vt mereretur esse mater Christi, ergo B. Virgo non est mater Christi*, quod est hæreticum, vel *mater non est causa filij*. Hæc difficultas pertinet ad Theologos, breuiter tamen eam facio communem omni sententiæ: licet enim negetur, matrem concurrere actiue ad vnionem animæ & corporis, negari tamen nequit, matrem disponere saltem materiam in quâ introducenda est forma filij; ergo saltem respectu dispositionum mater erit causa, & consequenter etiam erit prior naturâ quàm filius, quia dispositiones & illarum causæ sunt priores effectu, ergo hæc difficultas est communis omni sententiæ.

Secundò respondeo, Christum Dominum 62

X x 2 pro-